

SCOLA ROMANA.

Foia pedagogica si didactica

pentru interesele institutelor de cultura si ale organelor acestora.

Edata si redigeata de

Joanu Candrea si Basiliu Petri.

Ese odata in septemana, Vinerea. Pretiulu: pe unu anu 5 fl., pe diumetate 2 fl. 50 cr. — Pentru insertiuni: cate 5 cr. de sîru si timbrulu.

Sabiiu, 6. Augustu v. 1876.

Prenumeratiunile si corespundintiele suntu a se adresá la: Redactiunea „Scolei romane“ in Sabiiu (Hermannstadt, Nagy-Szeben) franco

Antropologi'a pedagogica.

VI.

5. *Fantasi'a.*

Cunóscemu dejá unu sîru de poteri sufletesci si unu sîru de intipuiuri cá produse spirituale ale poterilor respective, si adeca intuitiunile cá produse ale facultatii intuitive, conceptele cá produse ale preceperii, judeciale cá produse ale judecatiei, conclusiunile cá produse ale ratiunei.

Intuitiunile suntu primele produse spirituale; cu ele incepe desvoltarea viétiei nóstre sufletesci. La formarea lor sufletulu depinde cu totulu dela natura, are lipsa de obiecte si de organe spre a privi obiectele.

Din intuitiuni sufletulu forméza in modulu indicatu concepte si mai departe judecía si conclusiuni; aici sufletulu operéza mai liberu, neavendu lipsa nici de obiecte, nici de organe sensitive.

Astadi vomu arató, ca sufletulu are facultatea de a operá si intr'altu modu cu intipuirile, ce deja le posiede, producîndu adeca din elementele lor prin combinatiuni si modificatiuni de totu felulu nóue intipuiuri seau formatiuni spirituale. Se luamu ecsemple! O casa, o biserica seau alta cladire nu se póte oglindá in ochii nostri de o data, adeca in acelasi momentu cu tóte partile sale, ci trebue se o privimu succesive, parte de parte. Cu tóte acestea intipuirea, ce o avemu in sufletulu nostru d. e. despre „biserica din loculu nascerei“ este completa, este un'a, intocmai pre cumu este si cladirea afara de sufletulu nostru, si noi suntemu in stare a ne intipui „biserica“, cá cumu amu privi-o nemidilocitu, încátu fiindu pictori amu poté-o desemná cu fidelitate. Sufletulu combinandu elementele particulare a compusu intipuirea totala. Aici obiectulu incai a ecsistatu in realitate; sufletulu inse este in stare a-si formá intipuiuri despre obiecte, cari nici nu ecsista. Asia d. e. architectulu 'si intipuieste mai antáiu in sufletulu seu totu edificiulu, ce voiesce a cladí, si numai dupa aceea se pune a-lu desemná. Si aici inse intipuirea se referesce la unu obiectu incai posibilu; sufletulu nostru inse 'si póte intipui lucruri, cari nici nu potu

se ecsiste in natura, d. e. o scara pana in ceriu, unu munte de glaja, „podu de-argintu preste pamentu“, calu cu aripe, belauru cu 12 capete, etc.

Din tóte acestea se vede, ca sufletulu are facultatea de a-si formá din elementele intipuirilor de mai inainte, prin combinarea si modificarea acelora, intipuiuri nóue, si cu ajutorulu acestoru intipuiuri a-si infaçisiá obiectele loru asia de viu, cá cumu ele ar fi presente; acést'a facultate se numesce fantasía.

Intru câtu fantasía se ocupa cu obiecte ecsistente seau reale, compunendu din elemente particulare intipuiuri totale, ea se numesce fantasía reproductiva, (seau imaginatiune; a-si imaginá = a-si intipui ce-va); intru câtu inse fantasía se ocupa cu obiecte neecsistente si chiar imposibile se numesce fantasía productiva. Inse nici fantasía productiva nu póte creá materia nóua, ci elementele le ié din lumea reala. Candu nu amu avé intipuirile despre „podu“, „argintu“ si „pamentu“, nici candu nu ne-amu poté imaginá unu „podu de argintu preste pamentu“.

Fantasi'a, si cu deosebire cea reproductiva se destépta fórté timpuriu, dovéda plansulu, risulu si suptulu copiiloru in somnu. Cumu ca si animalele au fantasía, se vede de acolo, ca d. e. canii latra in visu.

Fantasi'a are asupra nóstra o putere fórté mare, si anume:

1. Binefacatória; càci a) procura intipuiriloru nóstre taría si viétia, inlesnindu-ne astfelu operarea cu ele. Cu ajutorulu fantasiei d. e. invetiatiuni descrie scolariloru sei obiectele mai viu si mai claru, pentru ca si-le imaginéza, cá cumu ele aru fi presente. Si ce ar fi de architectura, sculptura, pictura si poesia, candu ne-ar lipsi fantasía si in specia fantasía productiva? b) Ne procura mangaiare in necasuri prin imaginarea unui viitoriu seau trecutu mai ferice. Crestintulu suferu cu resignatiune certarile lui D-dieu, tare in credintia, ca cunun'a i va fi fericirea, carea a gatitu-o Domnulu tuturoru alesiloru sei.

2. Stricatiósa, candu fantasía ne presenta tipuri falsa, de unde provine fric'a, carea póte fi chiar omoritória; seau tipuri scandalósa, cari ne inveninéza

tóte cugetele, sentimentele si poftele nóstre. — Fantasi'a inse póte fi periculósa numai, candu omulu incepe insusi a decadé moralicesce, candu nu mai asculta de prescriptele mintiei sale. Tocmai pentru aceea se cere: a) cá fantasi'a se stee pururea sub regimulu mintiei, ceea ce se va intemplá cu deosebire la cei ce iubescu ocupatiunile serióse. Si lenea spirituala este inceputulu multoru reutati. b) Cá se ne ingrigimu totu deauna de intipuire clare, fiindu ca fantasi'a are jocu liberu numai, candu intipuirile suntu oscure. Celu „necuratu“ nu ar jocá rolulu, ce-lu jóca, déca ómenii aru avé intipuire clare despre élu, déca aru fi potutu pune incaí odata man'a pe densulu.

Fantasi'a lucra fora vói'a si scirea nóstra in somnu, in friguri si alte fierbintieli. A vorbí in somnu seau si desteptu, inse cumu se díce „intr'o lature“, insemnéza a fantasá; fantasma seau fantoma este o nalucire óre care, ér fantastu se numesce acelu omu, carele asculta mai multu de fantasi'a sa ecsagerata, decâtu de minte.

Replíca.

(Finc.)

Apucandu odata d-lu cu γ pe planulu inclinatu, cade continuu. Dupa ce a mutilatu fras'a lui Schütze, se întórce ér la Wiedemann si díce: „Pe tempulu aceloru deprinderi gregatitórié la scrisu pruncii voru trebú se vorbésca. Ei voru díce in choru d. e.: acest'a este unu punctu, linia drépta, piedisia (?) etc. Tocmai cá pruncii trebue se vorbésca, pentru aceea mi-se pare, ma am ecsperiatu insu-mi (**„mi-se pare, ma am ecsperiatu“!**), ca figurile multe, arcurile, cercurile, unghiurile suntu a se lasá la o parte. Ce se-i dau prunculu atâtea notiuni din geometria? Ce se spunu prunculu de „anghiuri“, candu elu nu scie, cumu se numesce partea scaunulu in care-si pune cartea; ba póte (!) nece chiar cognumele seu nu-lu scie“. Adeca aici d-lu cu γ „lasa la o parte“ nunumai „figurile“, ci chiar si „unghiurile“ si „arcurile“ admise de elu insusi mai sus ad 4 si 5; si pentru ce? pentru ca „copilulu nu scie cumu se numesce partea scaunulu... „ba póte nece chiar cognumele seu nu-lu scie“. Se ne aducemu aminte, ca mai sus d-lu cu γ lasase „la o parte“ figurile, pentru ca — „va fi prea greu pentru prunci **se deseme**; acumu se vede ca a uitatu de motivulu acela, si a desco-peritu altulu: copii nu scíu **vorbí**. Odata greutatea este in obiectu, altadata in subiectu. De altmintrea unu invetiatoriu „pedagogu“, observandu ca scolarii sei nu scíu vorbí, i-ar face se vorbésca cu deadinsulu, càci limb'a se invétia numai vorbindu; d-lu cu γ inse este de alta parere.

Dar nu e destulu cu atât'a; d-sa continua: „Am urmatu cu „elevi privati“ si dupa procedur'a d-lui B. P. din „Scriptolegia“, Am lasatu se deseme pruncii tóte combinatiunile deosebíte de linie, arcuri, unghiuri. Inse la ce am ajunsu? Au invetiatu copii lucruri de aceste: „prunciloru, dóue line impreunate asia facu unu unghiu; o linia in form'a oului se numesce ovala seau numai

ovalu“ etc. In urma m'am convinsu, ca lucruri de acestea nu se potu mistuí de prunci de 6—7 ani; de s'au mistuitu, curundu voru disparé din memori'a loru nedepinsa“. Va se díca aici greutatea jace éراسi cu totulu airea, in „mistuire“, au „uitare“; adeca nici in obiectu, nici in subiectu, ci in — procedura. D-lu cu γ sustíne mai antáiu in modu apodicticu: „**m'am convinsu**, ca lucruri de acestea **nu se potu mistuí**“; indata inse o sucesce: **de s'au mistuitu** etc. concediendu prin urmare, ca totusi se potu mistuí. Acést'a intorsetura e parecchia cu cea de sus: „mi-se pare, ma am ecsperiatu“. Ce se scie alege lectorii din unu atare limbagiu?

Aceste le scrisese d-lu cu γ in „Foi'a scolastica“ Nr. 3 si 5. Ori câtu de oscuru si confusu ar fi limbagiulu seu, un'a se vede lamuritu, si aceea este „parerea“ sa, ca „**figurile multe, arcurile, unghiurile suntu a se lasá la o parte**“; motivele suntu diferite, odata unulu, odata altulu, de alta data éراسi altulu, fiacare de sene. Acést'a „parere“ a d-lui cu γ amu avutu-o noi in vedere, candu am scrisu „not'a“ nóstra din Nr. 24 alu „Scólei Romane“. Si ce amu dísu acolo? Se nu lasamu „la o parte“ desemmulu, si anume unghiurile, arcurile, cercurile, ovalurile eta., càci desemmulu este o ocupatiune usióra si placuta si desvólta facultatea productiva a scolariiloru. Defectulu „mistuirei“ nu provine dela obiectu, ci dela procedur'a nemetodica, falsa; atunci inse **se indreptamu procedur'a**. Cuvintele din urma, „se indreptamu procedur'a“, le-amu scrisu directu la adres'a d-lui cu γ , carele critisandu procedur'a nóstra din „Scriptolegia“, erá deobligatu a aratá un'a mai buna. Noi asia credemu, ca intempinarea nóstra a fostu corecta si la obiectu; nu ne-amu aperatu cu unu cuventu procedur'a din „Scriptolegia“, ci am dísu se o rectificamu, déca e gresíta, numai desemmulu se nu se negligeze, fiindu ca este o disciplina prea cultivatória. Si ce respunde la acést'a d-lu cu γ ?

In locu se respundia la obiectu, in locu se arate o procedura mai buna, déca mai stá pre langa parerea, ca „figurile“ etc. suntu a se lasá la o parte, d-sa se încérca a trage cestiunea pe altu terenu, pe terenulu personalu, imputandu-ne: antáiu ca amu fi omisu „perióde esentiale“ si inca din motive pecatósa; adóu'a, ca „definitiuile“ din „Scriptolegi'a“ nóstra suntu rele.

Se cercetamu mai deaprópe amendóue imputarile. D-lu cu γ díce, ca amu omisu urmatóriele: „Tocmai ca pruncii trebue se vorbésca, mi-se pare“; si: „Au invetiatu copii lucruri de aceste: dóue linie impreunate asia facu unu unghiu; o linia in form'a oului se numesce ovala seau numai ovalu“. E dreptu, ca amu omisu frasele aceste, inse nu din motivele imputate, ci pentru ca — departe de a le tiené de „esentiale“, le privimu de absurde. Càci cu alte cuvinte ele, dícu: „Pentru ca pruncii au se vorbésca asia si asia, nu se potu propune elementele cutari“. Dar inca nu s'a mai pomenitu in pedagogia, cá unu obiectu se nu se propuna din caus'a forme; acést'a ar insemná a dechiará limb'a de

banerota. Éca absurditatea! Ér intru câtu d-lu cu γ reduce vin'a la noi seau adeca la „Scriptolegi'a n'óstra“, intrebamu érași: scie d-lu γ ce d'ice? Nici mai multu nici mai puçinu, decâtu ca ecsistintia au neecsistintia unei discipline in sc'óla depinde dela — Petri si manualele sale. Éca aici pre langa absurditate si unu complimentu pentru noi pre câtu de mare, pre atátu de nemeritatu! — Au dóra am peccatuitu, càci nu am eternisatu si in colónele „Sc'ólei Romane“ clasic'a inclestare de cuvinte: „mi-se pare, ma am ecsperiatu insu-mi“?

Intrebamu deci: meritatu-am gréu'a imputare de „nesinceri“? Lasamu acumu se judece onorabili lectori: ce omu póte fi acél'a, care fora causa ne imputa „nesinceritate“ in momentul, candu elu in respunsulu seu celu lungu omite din not'a n'óstra cuvintele intr'adeveru esentiale: se rectificamu procedur'a? —

Totu asia stá lucrulu si cu „definitiuile“. D-lu cu γ d'ice adeca, ca puncte si linie se desemne copii, pentru ca „pre tempulu acestoru deprinderi“ ei potu d'ice in choru: „Acést'a este unu punctu, linia drépta, piedisia etc. Inse unghiurile, cercurile, ovalurile nu se potu propune; si pentru ce nu? pentru ca — Petri nu d'ice asia in Scriptolegi'a sa. Intr'adeveru, ca ne stá mintea in locu! Unu invetiatoriu cu mai puçina procopséla pedagogica ar aflá indata, ca déca se póte d'ice: „acést'a este o linia orisontala, acést'a este o linia verticala“ etc. pentru ce se nu se póta d'ice totu asia de lesne — déca i face placere: acést'a este unu unghiú, acést'a este unu cercu, acést'a este unu ovalu etc.? D-lu γ inse nu este in stare a impacá lucrulu. Si totusi elu se póte impacá fórté usioru. Eca cumu! Noi procedemu la elemente strictu dupa principiulu pedagogicu dela obiectu la forma si nume. Aratamu copiiloru d. e. unu cercu de bute „in natura“ si d'icemu se faca si ei asia o linia cu degetulu in aeru. dupa aceea cu stilulu pe tablitia, si adaugemu: o linia in form'a cercului se numesce cercu. Totu asia deducemu ovalulu dela ou, cá copii se-si póta insemná numele cu atátu mai lesne. Acést'a este procedur'a la prim'a propunere. Urmandu apoi deprinderea elementului respectivu, — cine impiedeca pre invetiatoriu si pre scolari se nu d'ica pana se voru saturá: „acést'a este unu ovalu“ etc. Noi amu fi crediutu, ca lucruri atátu de simple se-le precépa si celu din urma invetiatoriu, care nici n'a visatu de Wiedemann si Schütze. — Inse alt'a a fostu intentiunea d-lui cu γ : elu a vrutu se lovésca in noi, dar' a nimeritu in sene. Elu adeca se încérca in respunsu a se escusá, càci a „lasatu la o parte“ elemente esentiale din pregatirile la scrisu, cu definitiuile din „Scriptolegia“: uita inse, ca mai inainte d'isese: „Alte figuri... va fi prea greu pentru prunci **se desemne**“. De altmintrea despre definitiuile amu vorbitu intr'unu tractatu specialu in numerulu 28 alu „Sc'ólei Romane“.

Mai lipsesce se rectificamu unu punctu si apoi amu terminatu. D-lu cu γ d'ice, ca este „amicu desemnului“, si ca in sc'ól'a sa „desemnulu este $\frac{1}{4}$ de óra de ocu-

patiune placuta pentru elevi“, apoi adauge plinu de consciintia: „Se se insemne bine, ca cercurile, unghiurile etc. in Scriptolegia *premergu scrierei*, va se d'ica suntu luate cá ceva necesariu pentru scrierea frum'osa si corecta, — lucru, pentru care eu pana acumu nu am aflu motive de ajunsu“. Asia se vede, ca acést'a a fostu, cá se d'icemu asiá, „tusulu“ d-lui cu γ in joculu seu cu pregatirile la scrisu; tocma pentru aceea l'amu reservatu si noi mai pre urma. Dá, d-le cu γ , punctele, liniile drepte de totu feliulu, unghiurile, arcurile, cercurile si ovalurile (ar face bine d-lu cu γ a insfrá elementele acestea asia, in ordine genetica, ér nu a le aruncá preste olalta) suntu pregatiri la scrisu, pentru ca suntu elementele scrisórei, prin urmare au se premérgea scrierei. Precumu inse scrisórea are pregatiri, chiar asia are si desemnulu, si acumu — la r'óndulu nostru d'icemu si noi — se se insemne bine: pregatirile la scrisu si desemnu suntu totu acelesi, cu alte cuvinte: scrisulu si desemnulu au o trupina comuna, adeca pregatirile, din care numai dela unu locu se despartu de olalta si fiacare merge calea sa. Déca d-lu cu γ nu ne-ar crede nóue, ne-amu provocá in privintia acést'a chiar la unulu din autorii d-sale acreditati, adeca la Schütze, carele in tractatulu despre desemnu d'ice: „Und ist nicht auch das Schreiben eine Art Zeichnen? Die Vorübungen des Schreibens — fallen sie nicht mit denen des Zeichnens **ganz** zusammen?“ (Au scrisórea nu este si ea unu feliu de desemnu? Si pregatirile la scrisu — au nu cadu ele **de totu** la olalta cu cele pentru desemnu?). Déca lucrulu stá asia — si in contra acestui autoru nu credemu se aiba d-lu cu γ vre-o indoiéla — apoi ar fi absurdu a tiené pregatirile comune de dóue ori, odata pentru scrisulu, si alta data pentru desemnulu — separatu; nici tempulu celu scumpu nu ne-ar permite a face acést'a. Si fiindu ca d-lu cu γ se plange, ca pana acumu nu a aflu motive de ajunsu, cumu ca unghiurile, arcurile etc. premergu scrierei, se ne permitia a-i fi de ajutoriu. Elu ne spune intr'unu locu, ca folosesce in sc'ól'a sa Abcdariulu d-lui I. P. Binevoiesca a-lu deschide si va aflá in elu 3 feçie de „unghiuri, cercuri, ovaluri etc. Au dóra d-lu I. P. nu are trecere in aintea sa? Mai departe: cá „pedagogu“ romanu de lumea nóua eunósce abuna séma si cartea „Manuducere pentru invetiatori la intrebuintiarea Abcdariului de d-lu Zacharia Boiu“. Binevoiesca a o deschide la pagin'a 39 si 40 si va aflá érași unghiuri, cercuri rotunde si cercuri lungaretie, adeca ovaluri si alte figuri combinate din puncte si linie. Au dóra nici d-lu Boiu nu are trecere inaintea d-sale? Apoi binevoiesca a-si procurá Abcdariulu „Elementariu pentru clas'a prima a sc'óleloru poporale de Ioanu Drogli, inspectoriu scolasticu in Sucév'a, carte autorisata de ministeriulu din Vien'a, si va aflá pe 10 feçie intregi tóte elementele si combinatiunile de sus. Si bine a facutu d-lu Drogli, ca a adusu materialu asia de abundantu; càci érași „se se insemne bine“: pregatirile prea multe nici candu nu strica, strica inse — prea puçine. Amu eunoscutu unu

copilu, carele cercetá clasa elementaria la o scóla nemtiésca. Invetiatoriulu erá unu din legea vechia, superiorii inse 'lu siliau se propuna dupa „metod'a nóua“. Betranulu dupa vre-o câte-va linie drepte trecù indata la scrierea cuventului „Ast“ dupa Abcdariulu de Schlimbach. Se fi vediutu tortur'a si desperarea copilului! — Insi Nemtii inca iéu pregatirile aratate mai sus; spre dovéda né vomu provocá la Abcdariulu de Dr. Jütting, celu mai nou intre Abcdariale nemtiesci de frunte, carele asiadara abuna séma tiene contu de ecserintiele facute; pe dóue feçie dese acestu Abcdariu are 70 de deprinderi, intre cari 4 cercuri, 12 arcuri si 6 ovaluri. Abcdariulu de Bumüller si Schuster, editiunea a 71-a, asemenea are pregatiri si desemnuri 8 feçie. Éca d-le cu γ , pentru ce te-amu intrebatu in numerulu precedentu: „Si le-ai cautatu — motivele“? Déca le-ai fi cautatu, le-ai fi si aflatu, si atunci póte nu ai fi sustienutu lucruri, façia de cari — ce e dreptu — nu potemu vorbí de „pecate pedagogice“, càci peccatele presupunu consciintia, ci trebue se dícemu cu invetiatoriulu divinu: „Iérta-lu, dómne, ca nu scie ce face“!

Biografie istorice.

Ioanu Huniadi Corvinu.

(Pentru scóla poporala dupa G. Baritiu de Ioanu Encescu.)
(Urmare).

2. Batali'a dela St. Imbru.

Sultanulu turcescu Murad alu II-le, infuriatu asupra lui Corvinu pentru respingerile cele multe si mai alesu pentru nimicirea de curundu a armatei sale la Belgradulu Serbiei, demandà lui Mezet-bei, unulu dintre cei mai buni comandanti turcesci, se intre cu 80.000 soldati in Transilvani'a. Audíndu Ioanu Corvinu, ca Mezet-bei e aprópe de-a intrá in Transilvani'a, alergà iute la Alb'a-Iuli'a cu scopu se-si adune armat'a, cu care se póta stá in contra inamicilor. Turcii trecura in 1442 muntii si se latra prin tiéra, pre candu Ioanu Corvinu abiá ajunse la Alb'a-Iuli'a si abiá potú se-si adune o mana de soldati, mai alesu Romani. Elu si-a fostu propusu se nu atace pre Turci pana nu se va aduná tóta armat'a; inse episcopulu rom.-cat. Georgiu Lepes 'lu indemnà se încépa lupt'a. Unu corpu de armata turcescu s'a fostu apropiatu cu pradatiunile de Alb'a-Iulia. Ioanu Corvinu cu puçini soldati, ce avea, se aruncà asupra lui. Turcii se retragu catra St. Imbru, unde se aflá armat'a cea mare turcésca. Ioanu Corvinu, care nu scíá, ea grosulu armatei turcesci este asia de aprópe, i urmaresce fora de téma. Dar' numai de-odata se vede incungiuratu de tóte partile de Turci. Se-se retraga, erá tardíu si chiar imposibilu. Soldatii ardeleni se luptau cu barbatia; inse numai cu greu isbutira a sparge sîrurile turcesci si a scapá puçini cu prea iubitululu loru comandantu Ioanu Corvinu sub murii Albei-Iulie. Episcopulu rom.-cat. G. Lepes, dandu se sara preste Ampoiu, cadíu de pre calu si Turcii 'lu taiara bucati.

Acumu Mezet-bei incarcatu de pradi se trage catra Sâbiu, ardiendu, pradandu si rapindu totu ce-i stá in cale.

Ajungându la Sâbiu, voiesce se-lu cuprinda; inse Sâbieni sciau prea bine, ce-i astépta la casu de-a cadé in man'a Turciloru furiosi si îngâmfati prin invingerea dela St. Imbru. Asia dara ei decisera se-se opuna lui Mezet-bei pana la ultim'a picatura de sange. Acést'a opunere a loru fu de mare fólосу, de óra ce in câtu tempu Turcii se incercara se ocupe Sâbiulu fora a reusit, Ioanu Corvinu 'si adunà nu numai resturile armatei sfermate la St. Imbru, ci trasa la sene si alte cete de soldati bravi, cu care porni catra Sâbiu. Audíndu Mezet-bei, cà Corvinu vine cu o armata nóua, díse cu trufia: „Lasa-i se via câtu de multi, cà cu atât'a prad'a nóstra va fi mai mare“.

Preste puçinu ambele armate se aflau façia in façia gat'a a-si versá sangele: un'a cá se-si resbune multele pierderi, ce unu gíauru (asia numescu Turcii pre crestini) a cutezatu se causeze filoru lui Muhamed; alt'a cá se 'si scape din man'a paganiloru pre parintii, sororile, fratii, amicii si rudele loru, pre care Turcii i duceau in rob'i'a turcésca, si se-si apere cas'a, patri'a si viéti'a de furi'a paganiloru. Lupt'a erá se-se încépa, dar' o veste trista se latiesce in armat'a ardelená. Turculu a demandatu celoru mai buni soldati, se nu pierda din ochi pre Corvinu si se puna man'a pre elu viu au mortu. Ardelenii iubiau fórte pre comandantele loru si fric'a de-alu pierde i-a descuragiatu. Atunci Simionu Comanu (Kemeny) unu oficiru bravu, se infaciósia la Corvinu si-lu rogà, se-si schimbe calulu si vestmintele cu elu, cá astu feliu se duca pre Turci in ratacire. Lupt'a se incepe langa unu satu aprópe de Sâbiu *). Turcii din tóte partile se gramadescu la partea armatei, unde se aflá S. Comanu imbracatu cu vestmintele lui Corvinu. Comanu cu cét'a s'a de voinici se aperá barbatesce; dar' in fine cade. Turcii prorumpu in sbierete selbatece de bucuria credíndu ca Corvinu este mortu. Toti se gramadescu, toti se indésa giuru de cadavrulu eroului Comanu. In tempulu acest'a Corvinu 'si indrépta armat'a si apuca pre Turci dela spate. O nóua lupta, o nóua versare de sange, unu nou macelu se incepe intre Ardeleni si Turci. Ardelenii se lupta cá leii; Turcii inca nu remanu mai pre diosu; dar' in foculu resbelului Mezet-bei impreuna cu fiulu seu si multi Turci de frunte cadu morti. Turcii descuragiatu prin acést'a pierdere neasteptata o iéu la fuga. Corvinu i fugaresce preste turnulu rosiiu prin tiér'a romanésca pana colo departe preste Dunare; taia, omóra, prinde o multíme. La 20 de míi Turci remasera pre campulu de lupta de langa Sâbiu, si intre ei trufasiulu Mezet-bei si alti comandanti turcesci. Din partea Ardeleniloru cadiura numai 3 míi. Tóte averile cele mari ale armatei turcesci remasera in man'a lui Corvinu. Crestinii prinsu si ferecati in lantiuri grele, cá se fia dusi in rob'i'a turcésca, se liberara.

Din pradile remase de Turci Ioanu Corvinu cá multiemita lui D-dieu pentru invingerea câscigata, radicà mai multe biserici si anume la Teiusiu, Alba-Iulia si Baia-mare. Prin invingerea acést'a Corvinu a aratatu

*) Alti istorici punu lupt'a acést'a totu la St. Imbru.

lunei, că și Turcii potu fi batuți, ceea ce înainte de elu nimenea nu credea; totu de-odata atâtă frica bagă în Turci, în cătu femeile turce 'și spăriau copii candu plangeau cu: „Taceti, că vine Iancú!“ Astfeliu numele lui I. Corvinu devenise la Turci nume de spaima, nume de gróza. Acest'a a fostu rezultatulu luptei de lángha Sábiiu, carea s'a intemplat, cá si cea dela St. Imbru, în anulu 1442. (Va urmá.)

Scólele din Blasiu.

Ni s'a tramisu:

„Program'a gimnasiului superioru, a preparandiei si a normei gr.-cat. din Blasiu pre anulu scolasticu 1875-6“. 96 pagine, octavu mare.

Program'a aduce sub rubric'a I pe 31 de pagine o disertatiune fórté instructiva: „Spicuri din istoria literaturii latine,“ de J. Antonelli, canonicu si directoru.

Din rubric'a II: „Cronic'a“ aflamu, ca anulu scolasticu s'a inceputu la 3 Septembrie 1875 nou. — În 5 si 6 Septembrie s'au publicatu legile scolastice prin tóte clasele, interpretandu-se prin profesorii respectivi de clase si facúndu-se scolarii atenti la observarea stricta a acelora. — În conferinti'a profesoralá dela 2 Ianuariu 1876 s'a decisu a-se introduce o nóua terminologia a calculiloru atâtu generali, câtu si speciali dela institutele de invetiamentu din Blasiu; si anume:

Pentru progresulu in studia: cá note seau calculi speciali: *eminentu, laudabilu, bunu, suficientu, nesuficientu*; ér cá clase seau calculu generale: *eminentia*, care resulta din ori ce împreunare a primeloru dóue note (eminentu si laudabilu); *prima*, din ori ce împreunare a celoru de antái 4 note (eminentu, laudabilu, bunu, suficientu); *secunda*, déca cutarele din vre-unu obiectu ori din dóua are not'a din urma („nesuficientu“); *tertia*, déca cine-va are not'a „nesuficientu“ mai multu decâtu din dóua obiecte.

Pentru diligintia: *fórté mare, mare, suficienta, nesuficienta*.

Pentru portarea morala: *ecemplaria, laudabila, legala, nelegala*.

Institutulu preparandialu s'a infintiatu în anulu 1865, conformu legeri de instructiune, ce erá pe atunci în vigóre, cu cursu de doi ani, si se sustiene din fondulu de instructiune basilitanu. Chiamarea lui este a pregatí invetiatori pentru scólele confesiunale gr. cat. din archidieceasa. Dupa aratarea matriculeloru a datu acelu institutu archidiecesei 230 invetiatori pregatiti. — În vér'a anului 1875 s'a tienutu cursu supletoriu cu invetiatorii din archidieceasa, care a fostu frecventatu de 234 invetiatori, propunendu-li-se mesurile metrice, metodulu, gradinaritul, desenmulu si gimnastic'a. Invetiatorii participanti, afara de diurnele capetate dela comune, au fostu prevediuti si cu pane din munificentia Escelentiei Sale D. Metropolitu.

Tinerimea preste intregu anulu a frecventatu sant'a liturgia în tóte dílele dela 7—8 óre deminétia, afara de

lunile celea mai friguróse de iérna, pre cumu si în tóte serbatorile deminétia si la inseratu; ér cu sacramentulu santei eucharistie tinerimea s'a impartasitu de dóue ori: în postulu nascerei Domnului si alu santeloru Pasei. — Portarea tinerimei în totu respectulu a fostu indestulatória si imbucuratória.

Rubric'a a III-a arata „Statulu personalu“. Directoru la tóte 3 institutele este R. D. Ioanu Antonelli, canonicu teologu.

Gimnasiulu cu 8 clase are 12 profesori pentru obiectele ordinaria, si 4 pentru cele ecstraordinaria, si adeca preotii: I. M. Moldovanu, Dr. I. Ratiu, I. Marculetii, I. Germanu, N. Popescu, G. Vlassa, C. B. Groze, S. Nestoru, A. Uilacanu, I. Hossu si lectorulu T. Petrisioru, apoi N. Ionasiu pentru cantulu bisericescu, P. Marinu pentru desenmu si gimnastica, S. Nestoru pentru caligrafia (in I si II clase), ér F. Costande, teologu absolutu, pentru musica in intregu gimnasiulu.

Preparandi'a are 2 profesori pentru obiectele ordinaria: St. Popu si E. Chirila, si 5 pentru cele ecstraordinaria: G. Munteanu (caligrafia), P. Solomonu (desemmu), N. Ionasiu (cantulu bisericescu), P. Marinu (gimnastic'a), I. Costande (music'a vocala).

La scól'a normala propuse P. Solomonu in cl. a IV-a, G. Munteanu in clasa a II-a, G. Ratiu in clasa II si I combinnte*). N. Ionasiu a propusu in tóte clasele cantarile, cari ocuru la celebrarea s. liturgie.

Sub IV, V si VI program'a publica planurile de invetiamentu urmate in anulu scolasticu ecspiratu la institutele amintite; noi ne vomu margini a reproduce aici numai:

Conspectulu óreloru.

A. Pentru gimnasiu a) la studiale obligate.

Obiectele	Numerulu óreloru pre septemana								Sum'a óreloru
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Religiune	2	2	2	2	2	2	2	2	16
Limb. latina	7	7	5	5	5	5	4	4	42
Limb. greca	—	—	—	—	5	3	2	4	14
Limb. romana	3	3	3	3	2	2	2	2	20
Limb. germana	2	3	2	2	2	2	2	2	17
Limb. magiara	—	2	3	3	2	3	2	2	17
Istoria & Geogr.	3	3	3	3	3	3	3	3	24
Matematica	3	3	3	3	3	3	3	2	23
				Sem. I.					
Fisica	—	—	3	4	—	—	3	3	13
Ist. naturalu	2	2	—	—	3	2	—	—	9
				Sem. II.					
Chemia	—	—	—	4	—	2	—	—	6
Filosofia	—	—	—	—	—	—	4	4	8
Sum'a	22	25	24	25	27	27	27	28	209

b) La studiale ecstraordinaria.

Desemnu	2	2	2	2	2	2	—	—	12
Caligrafia	2	2	—	—	—	—	—	—	4
Cantu biseric.	1	—	—	1	—	—	—	1	4
Musica	3	3	3	3	3	—	2	—	17
Gimnastica	2	2	2	2	2	—	—	—	10
Sum'a generala	32	35	32	33	34	34	30	31	256

*) În totu casulu este mai consultu a combiná clasele superioare, pentru ca aici scolarii se potu ocupá si de sene, precanduu cei din clasa I la totu pasulu au lipsa de conducere. R. S. R.

B. Pentru preparandia.

Obiectele	Numerulu óreloru pre septemana		Sum'a óreloru
	I	II	
Religiunea		2	2
Didactic'a si pedagogi'a	2	2	4
Metodulu instructiunei	3	2	5
Ecsercitiile practice de inst.	1	2	3
Limb'a si literatur'a romana	3	2	5
Limb'a magiara		2	2
Limb'a germana	2	2	4
Matematic'a si geometri'a	3	2	5
Geograffi'a si istori'a	2	3	5
Istori'a naturala	2	—	2
Fisic'a	—	2	2
Econom'i'a si gradinaritul		2	2
Music'a vocala	1	1	2
Cantulu si ritulu bisericescu		2	2
Desemnulu	1	2	3
Caligraffi'a	1	1	2
Gimnastic'a		2	2
Sum'a	31	31	52

C. Pentru scól'a normala.

Obiectele	Numerulu óreloru pre septemana in clasa				Sum'a óreloru
	I si II	III	IV		
Religiunea si Istori'a biblica	3	3	3		9
Limb'a romana, legerea, gramatic'a, ecsercitiia stilistice si ortografice	9	9	6		27
Limb'a magiara	2	2	2		6
Limb'a germana	2	2	2		6
Matematic'a	3	3	3		9
Caligraffi'a	1	1	1		3
Catechisatiuni	Combinatè tóte patru clasele				2
Cantulu	"	"	"	"	1
Sum'a	20	20	20		63

Sub VII se numescu manualele didactice usuate la gimnasiu, sub VIII midilócele de invetiamentu. Bibliotec'a gimnasia, carea in anulu precedentu avù 2211 opuri in 2529 tomuri si 1237 brosiure, se sporf in anulu din urma cu 118 opuri in 153 tomuri, 35 brosiure si 195 programe dela mai multe gimnasia din patria si strainatate. Museulu fisicu numera aprópe 200 de piese. Afara de acestea mai ecserita o colectiune de naturalia, raritati si anticitati si o numismatica. Bibliotec'a tinerimei studióse constà din 1240 opuri in 1598 tomuri si are in cassa 352 fl. 78 cr. si 2 ¢.

Fondulu premialoru gimnasiali a numeratu cu finea anului 4030 fl. 52 cr., fondulu museului 185 fl. 30 cr., fondulu baniloru de scóla 168 fl. 90 cr., fondulu pentru morbosu 699 fl. 68 cr. si 3 ¢, fondulu pentru desemnu 139 fl. 27 cr., fondulu pentru scól'a de scrima 71 fl., fondulu baniloru erediti dela casina 161 fl. 46 cr.

Numerulu scolariloru dela gimnasiu a fostu 274, cari se impartu dupa nationalitate: Romani 270, Magiari 2, Germani 2; dupa confesiune: gr.-cat. 246, gr.-or. 24, rom.-cat. 2, ev.-ref. 2; dupa progresu: eminenti 59, de clasa prima 173, de clasa secunda 33, de clasa tertia 8, neexaminati 1. Abiturienti 17. Beneficiati au fostu: cu stipendia 14 (din fundatiunea Maioriana 7, Romantiana 3, Bobiana 2, Gozsdu-

iana 1, Rudolfiana 1), cu pane 190. Cu ocasiunea cetirei clasificatiuniloru s'au premiatu 68 insi cu carti in valóre de 280 fl. 48 cr.

Numerulu preparandiloru a fostu in anulu ecspiratu fórte micu, si adeca in anulu I 13, in II 7.

Scól'a normala a fostu mai bine frecventata, avendu in clasa I 20, in a II-a 33, in a III-a 69 si in a IV-a 65 de scolari.

In Blasiu se mai afla: Facultatea teologica Cursulu este de 4 ani. Studiale ordinaria se propunu de 4 profesori, ér cele ecstraordinaria de 3. Auditori au fostu: in anulu IV: 14, in anulu III: 17, in anulu II: 12, in anulu I: 15, sum'a 58, si adeca 52 pentru archidieceasa si 6 pentru dieces'a Lugosiului. In câtu seminariulu teologicu nu póte acoperi tóte lipsele vastei archidiecese, se deschide din tempu in tempu unu cursu teologicu mai scurtu, unde profesori dela facultatea teologica seau alti preoti insarcinati de ordinariatu propunu sciintiele teologice in modu mai poporalu. Cursulu acest'a duréza 1—2 ani. In anulu acest'a inca a fostu deschisu cursulu acest'a si a numeratu 19 elevi.

Scól'a pentru fete are 3 cursuri, o invetia-tória si doi suplenti.

In cursulu	I	au fostu	17	eleve,
"	"	II	"	16
"	"	III	"	10
		Sum'a	43	"

Recapitulare:

in seminariu	58	insi,
" gimnasiu	274	"
" preparandia	20	"
" scól'a normala	187	"
" scól'a de fete	43	"
Sum'a	582	"

A XV-a adunare generala

a

„Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu“.

Literatur'a si cultur'a, cultur'a si scól'a standu intre sene in cea mai strinsa legatura, conditiunandu-se chiar un'a pre alt'a imprumutatu, ne tienemu de detorintia a publicá si in „Scól'a Romana“ unu micu reportu relativu la activitatea „Asociatiunei Transilvane“ cu oca-siunea adunarei generale, ce avù locu aici in Sâbiu la 10, 11 si 12 Augustu a. c.

Se o spunemu din capulu locului, ca participarea membriloru la acésta adunare a remasu indereptulu asteptariloru juste. Mai multe tienuturi din patria, d. e. Naseudulu, Gherl'a, Reghinulu, Turd'a, Dev'a, Mediasiuulu etc. nu au fostu reprezentate prin nime, altele éra-si, precumu Brasiovulu, Alb'a-Jul'i'a, Orasti'a, Hatiegulu, Sebesiuulu etc. numai câte prin unu membru doi. Insusi Blasiulu, atâtu de aprópe de Sâbiu, a observatu de

astadata o reserva batatória la ochi. Mai bine a fostu reprezentata patri'a lui Jancu. Din Romani'a a luat parte senguru numai d-lu N. Racoviti'a. Ne merginimu a constatá faptulu, fora a cercetá, déca vin'a o pórtá terminulu de convocare, au greutatea temporiloru, au recirea zelului pentru scopurile „Asociatiunei“, au dóra chiar temerea, ca lucrarile adunarei generale nu voru fi de interesu pentru membrii diu afara. —

La órele 10³/₄ adunandu-se membrii de faća in sala dela „corón'a ungréscá“, se ecsmite o deputatiune pentru a invitá la siedintia pre presiedintele „Asociatiunei“, Ilustr. Sa. D-lu consiliariu aulicu in retragere, Jacobu Bolog'a. Presiedintele sosindu, fú intempinatu cu „se traiéscá!“ si ocupandu scaunulu presidialu rostesse cuventulu de deschidere, cuventu bine acomodatú si adáncu semtftu. Luandu ansa dela impregiurarea, ca adunarea generala dupa 15 ani de rotare de asta data érasí s'a intrunitu in Sâbiu, loculu ei natalu, presiedintele amintesse de insulfetrea, cu carea s'a primitu inainte cu 16 ani ideea de a infintia „Asociatiunea Transilvana“. „Tinerii“ spriginiti de „betrani“ alergau cá totu atátia apostoli natiunali prin tóte tieniturile patriei spre a aduná subscrieri la petitiunea pentru a ni-se concede prim'a adunare constituanta. Maiestatea Sa, dorindu a vedé si pre Romanu tare, s'a induratu a incuviintia aceea rogare. Cu cáta incredere si bucuria se intrunira atunci barbati chiamati pentru a compune statutele, cari in fine fura si ele aprobate. Comparandu inceputulu cu presentulu, vomu aflá, dorere, ca membrii de atunci ai „Asociatiunei“ s'au raritu fórté. Metropolitii **Siagun'a** si **Siulutiu**, acesti stelpi neclatiti ai natiunei romane, nu se mai afla intre noi. Cumu se le multiamimu de ceea ce ei facura pentru natiune? Se ne apropiamu la adunarile nóstre ambulante — astadi de mormentulu marelui Andrein, mane de mormentulu neuitatulu Alecsandru, se-le sarutamu si se-le binecuventamu tierin'a si se ne rogamu, cá spiritulu lor se fia pururea cu noi si se faca, cá succesorii lor, fiindu vorb'a de binele natiunei, se nu considere decátu limb'a, se se privéscá cu totii de fii ai acelei mame. — Amu mai pierdutu, si pre álti membri prin mórté. Se-le dícemu si lor: „Odichniti in pace, cáci fratii remasi voru continuá oper'a inceputa si voru pastrá memori'a vóstrá!“ Ér pre cei ce s'au retrasu din sinulu „Asociatiunei“ se-i chiamamu indereptu si se speramu, ca se voru întóree. — Ce privesse între-barea, déca si intru cátu „Asociatiunea“ a satisfacutu problemei sale, la acést'a voru respunde pana la anulu 1868 actele „Asociatiunei“, de atunci si pana in anulu din urna foi'a „Asociatiunei“, ér pentru anulu acést'a reportulu ce se va cetí. In mesur'a poteriloru ei „Asociatiunea“ si-a implenitú detorintiele si le va implení si in venitoriu. Pana candu inse ea va dispune totu numai de midlócele de pana aici, rezultate mai mari nu va poté produce. Institutulu fiindu alu nostru, se ne grabimu a-i procurá conditiunile pentru o ecsistintia onorifica si salutaria! Pierderea sa ar fi pentru noi o dauna imensa, si tóta respunsabilitatea ar cadé numai asupra

nóstra. Se-i asiguramu deci ecsistintia!“ Terminandu, presiedintele saluta adunarea si dechiara siedintele deschise.

La cuventulu de deschidere respunde d-lu prof. Dr. Gregoriu Silasi, asemenandu „Asociatiunea“ cu unu sóre, carele revérta lumina si caldura natiunala, si incheia multiamindu presidiulu pentru patrioticele cuvinte si sentieminte adresate adunarei, si pentru intie-lépt'a conducere a institutulu.

La propunerea presidiulu se alegu acumu trei notari in persónele domniloru Dr. Silasi, J. M. Moldovanu si Aug. Horsia; se dá apoi cetire unei depesie de felicitare sosite dela comitetulu despartimentulu I Brasiovu, si in urma presiedintele amintesse decedarea membriloru J. Tulbasiu si P. Manu, urmata in decursulu acestui anu. Terminandu-se astfelu formalitatile de deschidere, adunarea, la invitarea presiedintelui, se transpórtá in corpore la biseric'a din cetate spre a asistá conformu programulu la unu parastasu pentru primulu ei presiedinte Siagun'a, pontificatu de Escelenti'a Sa parintele Metropolitu Mironu Romanulu cu asistintia Reverendisimilor Domni Popea, Hannia, Popescu, Dr. Puscariu, Cristea, Boiu si Fratésiu. La finea actulu de pietate d-lu Boiu urcandu-se la tribuna, face panegiriculu nemoritoriulu Siagun'a prin unu discursu clasicu in fondu si forma. Cu ocaziunea acést'a se distribuí biografi'a lui Siagun'a compusa de parintele archimandriu Popea. Esíndu din biseric'a adunarea totu in corpore se presentéza la Escel. S. Metropolitulu Romanu spre a-i multiamí pentru celebrarea parastasulu. Dupa acést'a adunarea se intrunesce de nou in sala siedintielora, unde d-lu Dr. Barcianu, secretariulu II alu „Asociatiunei“ cetesse reportulu despre activitatea comitetulu „Asociatiunei“ dela ultim'a adunare generala, ér d-lu capitánu Stezaru in calitate de cassariu reportulu despre starea fonduriloru „Asociatiunei“ si aceluia pentru infintiarea unei academie romane. Dupa acestu reportu fondulu „Asociatiunei“ este de 64.106 fl. 94 cr. (cu c. 3000 fl. mai mare decátu in anulu precedentu), ér fondulu pentru infintiarea unei academie romane de 14000 fl. Timpulu fiindu inaintatu, preliminarulu bugetulu pentru anulu venitoriu se privesse de cetitu, si la propunerea presidiulu se alegu 4 comisiuni:

1. Comisiunea pentru ecsaminarea socotitelor in persónele domniloru: J. Deacu, J. Codru Dragusianu si T. Colbazi.

2. Comisiunea pentru inscrierea membriloru noi in persónele domniloru: J. Popescu, E. Brote si M. Branisce.

3. Comisiunea pentru bugetu in persónele Domniloru: Sim. Cav. de Balintu, G. Manu, Serv. P. Barcianu, A. Trombitasiu si I. Bardosi.

4. Comisiunea pentru motiuni in persónele domniloru: Dr. A. Isacu, I. Romanu (advocatu) si G. Mezei.

Dr. Barcianu propune, cá adunarea se denumésca o comisiune de barbati de specialitate, cari studiandu cu de-ameruntulu starea foiei „Asociatiunei“ din tóte punctele de vedere, pe basea rezultatelor, la cari voru ajunge in urm'a acestui studiu, se arate adunarei calea si modulu, cumu s'ar poté ameliorá foí'a respectiva, cá se corespundia mai bine scopurilor „Asociatiunei“. Propunerea se transpune comisiunei pentru motiuni.

La órele 2½ siedinti'a se radica, anunciandu-se adóu'a pe díu'a urmatória la órele 9 de deminétiá, cá astfelii comisiunile se aiba tempu a se constituí si a lucrá.

Urméza apoi prandiulu comunu si sér'a concertulu datu in favórea „Asociatiunei“ cu concursulu violinistului Viest din Bucuresci, á cantaretiului dela oper'a de aici Raverta si a dómnei M. Concertulu a fostu fórté bine cercetatu si ecsecutatu.

Siedinti'a a dóu'a se deschise Vineri la ór'a 9½ de deminétiá. Mai antáiu se verifica procesulu verbalu dela siedinti'a precedentá, apoi se dá cetire depesieloru de felicitare sosite dela Vien'a, Dev'a si Naseudu. Dupa aceea urméza dóue propuneri, un'a a d-lui Comisia pentru modificarea paragrafuloru 6, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20 si 27 din regulamentul relativu la midilócele pentru ajungerea scopurilor „Asociatiunei“, alta a d-lui Popescu pentru infintiarea sectiuniloru sciintífice. Ambele propuneri se transpunu la comisiunea pentru motiuni.

Presidiulu anuncia, ca s'au insinuatu pentru adunarea presenta trei disertatiuni, un'a din partea d-lui Dr. Silasi: „Romanulu in poesi'a sa poporala“. a dóu'a din partea d-lui Dr. Hodosiu: „Inceputulu si desvoltarea scóleloru romane“; a trei'a din partea d-lui Dima Petrascu: „Starea invetiamentulu in scólele poporale romane“. Cetireloru admittiendu-se in ordinea, in carea a urmatu insinuarea, Dr. Silasi dá cetire disertatiunei sale, carea fu ascultata cu multa incordare si placere.

Dupa o súspindere de 10 minute siedinti'a se deschide éراس, la ordinea dílei fiindu reporturile comisiuniloru. D-lu Colbazi, reportoriulu comisiunei pentru ecsaminarea socoteleloru, referéza, ca cartile si computurile d-lui Stezaru s'au affatu cá totu deauna in cea mai perfecta ordine, si propune deci a i-se dá absolutoriulu recerutu. D-lu G. Baritiu adauge, cá pentru zelulu neobositu si activitatea neinfranta se se ecsprime d-lui Stezaru multiamita protocolaria, ceea ce se primesce cu unanimitate. —

D-lu Trombitasiu, reportoriu alu comisiunei pentru bugetu, referéza, ca in legatura cu bugetulu a mai primitu dela presidiu si alte petitiuni pentru ajutória, si adeca o petitiune a d-lui Ar. Densusianu pentru a se ajutorá famili'a poetului Andreiu Muresianu; nefiindu inse adjustata deajunsu, propune a se inapoiá, spre a fi provediuta cu documentele recerute. D-lu Mezei inse propune, cá cererea se nu se iée in consideratiune, ce-a ce se primesce. — Alta petitiune a ve-

nitulu dela despartimentulu cercului I si dela directiunea scólei comerciale din Brasiovu pentru a se acordá ajutória unoru studenti dela scól'a comerciala de acolo si unu stipendiu pentru unu industriariu, carele ar voi a se evalificá in artea sculpturei. Comisiunea recomanda in principiu acordarea ajutórialoru pentru elevii dela scól'a comerciala, stipendiulu din urma inse nu-lu afla delipsa pentru acumu.

(Va urmá).

Varietati.

(Inspectori regesci de scóle.) Nóu'a arondare si reorganizare a comitatelor a provocatu o reforma si in statulu inspectoriloru regesci de scóle. Pana aici unu inspectoru erá denumitu pentru mai multe comitate si nu stá nici intr'o legatura cu administratiunea politica a jurisdictiuniloru respective; inse dupa o lege mai nóua are a se instituí pentru fiacare comitatu unu „comitetu administrativu“, carele de regula se intrunesce in siedintia in tóta lun'a celu puçinu odata. Intre alti membri ai comitetulu administrativu este si inspectorulu regescu de scóle, de unde urméza, ca fiacare comitatu trebue se-si aiba inspectorulu seu scolasticu. Acumu fóí'a oficiósa publica unu emisu alu ministrului regescu ung. de culte si instructiune publica, prin care 26 de inspectori se lasa in posturile de pana aici, 8 se permuta si 24 se denumescu de nou. Noi vomu amintí numai schimbarile, cari se referescu la Transilvani'a.

Remanu in posturile loru: E. A. Bielz, pana aici inspectoru pentru fundulu regiu, acumu numai pentru comitatulu Sábiiului; Ludovicu Szeremley, pana aici inspectoru pentru comitatulu Albei superioare si districtulu Fagarasiului, acumu numai pentru comitatulu Fagarasiului; Ioanu Gaspar, pana aici inspectoru in Alb'a inferioare si Cetatea-de-balta, acumu numai pentru comitatulu Albei inferioare; Ios. Kethelyi, inspectoru si Mich. Ködöböcz, actuaru pentru Dobâc'a si Clusiu, acumu numai pentru comitatulu Clusiuului.

Permutatu: Teofilu Hosszu din comitatulu Clusiuului si alu Dobâcei in comitatulu Ugoci'a - Satumare.

Denumiri nóue: pentru comitatulu Bistritia-Naseudu: Franciscu Koós, pana aici directoru la preparandi'a de statu din Sigetu; pentru Brasiovu si Treiscaune: Alecs. Vajna, pana aici directoru la gimnasiulu ref. din S.-Szt.-György; pentru comitatulu Ciuculu: Alecsiu Éltés, pana aici directoru la scól'a poporala superiora din Gyergyo-Alfalva; pentru comitatulu Ternavei mari si mici: Alecsandru Molnar, pana aici actuaru la inspectoratulu pentru districtulu scolasticu Ciucu - Odorheiu - Treiscaune, inse numai in calitate de inspectoru suplentu; pentru comitatulu Odorheiuului Alecsandru Mozes, pana aici alu doile inspectoru totu acolo.

Alte denumiri seau permutari voru urmá.